

Üniversite Öğrencilerinin Muhasebe Meslek Etiğine Bakış Açılarının İncelenmesi: OKÜ Öğrencileri Örneği (Investigation of Viewpoints to Accounting Professional Ethics of University Students: OKU Students Case)¹

Cançağ GÜLMEZ^a

Mustafa KILLI^b

Bülent ÖZ^c

^a Yüksek Lisans Öğrencisi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, SBE, cancag@gmail.com

^b Yrd.Doç.Dr. Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İİBF, mkilli@osmaniye.edu.tr

^c Doç.Dr. Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İİBF, bulentoz@osmaniye.edu.tr

Anahtar Kelimeler

Muhasebe Meslek Etiği,
Muhasebe Eğitimi,
Öğrenci Görüşleri.

İel Sınıflandırması

M40.

Özet

Bu çalışma ön lisans ve lisans düzeyinde muhasebe eğitimi alan üniversite öğrencilerinin meslek etiği algılamaları ve meslek etiğine bakış açılarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi merkez kampüsünde öğrenim gören ve çeşitli muhasebe derslerini alan Osmaniye Meslek Yüksekokulu (İşletme ve Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programı) ön lisans öğrencileri ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İşletme, Yönetim Bilişim Sistemleri, İktisat, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ve Uluslararası Ticaret ve Lojistik bölümü) lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında veri toplama yöntemi olarak anket uygulanmıştır. Anketin birinci bölümü demografik değişkenlerle ilgili sorulardan oluşurken ikinci bölümü muhasebe meslek etiği ile ilgili yargılardan oluşmaktadır. Anket verileri SPSS 18 programı kullanılarak test edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, meslek etiği ve etik ilkelere bağlılık konusunda bayan öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha duyarlı olduğu, meslek etiği dersinin ilgili bölüm müfredatlarında yer almasının faydalı olacağı, etik eğitimi ile etik ilkelere bağlılığın artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Keywords

Accounting Professional
Ethics, Accounting
Education, Student
Viewpoints.

İel Classification

M40.

Abstract

This study was conducted to examine opinions about professional ethics perceptions and ethical viewpoints of accounting studying students in the undergraduate and associate degree programs. The universe of study consist of students of studying various accounting courses in associate degree programs (Business and Accountancy and Taxation) of Osmaniye Vocational School and undergraduate programs (Business Administration, Management Information Systems, Economics, Political Science and Public Administration with International Trade and Logistics) of Economics and Administrative Sciences Faculty in the main campus of Osmaniye Korkut Ata University. The survey was conducted within the scope of study as data collection methods. The survey data was tested using SPSS 18 program. According to the findings of study, girl students are more susceptible than male students about in commitment to ethical principles and professional ethics, would be useful to take place in the curriculum of professional ethics lessons, would be increase in the commitment to ethical principles with ethics education was concluded.

¹ Bu Çalışma 7-9 Nisan 2016 Tarihinde 1.Lisansüstü İşletme Öğrencileri Sempozyumu'nda sunulmuş ve revize edilerek makale formatına getirilmiştir.

1.Giriş ve Çalışmanın Amacı

Muhasebe mesleğinde etik, mesleğin dürüstlüğü ve toplum güvenini sağlama kabiliyetiyle doğrudan ilişkili önemli bir konudur (Ağyar vd., 2012:4204). Geçtiğimiz yıllarda büyük ölçekli şirketlerde yaşanan muhasebe skandalları muhasebe etik eğitimi ile ilgili tartışmaları şiddetlendirmiştir (Liu vd., 2012:671). Muhasebe mesleğinde etik dışı davranışların düzeyi hakkındaki kaygılar, muhasebe eğitimi verilen programlardaki öğrencilerin gelecekteki kariyerlerinde karşı karşıya kalacakları etik ikilemleri ele almak için etkin bir şekilde hazırlanmaları gerektiğini göstermektedir (Williams ve Elson, 2010:111).

Üniversitelerin muhasebe eğitimi verilen bölümlerinden mezun olan öğrenciler muhasebe mesleğinin çeşitli aşamalarında görev almaktadırlar. Lisans düzeyinde muhasebe eğitimi verilen bölümlerden mezun olan öğrenciler meslek mensubu olmanın gereklerini yerine getirerek Serbest Muhasebeci Mali Müşavir olarak çalışmaktadırlar. Bu bağlamda muhasebe meslek mensuplarının dürüst, güvenilir ve mesleki etik ilkelerine bağlı bir şekilde mesleklerini yürütmelerinde etik eğitiminin önemi yadsınamaz.

Bu çalışmanın amacı, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi merkez kampüsünde ön lisans ve lisans düzeyinde muhasebe eğitimi verilen fakülte ve yüksekokulların farklı bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin muhasebe meslek etiği algılarının ve meslek etiği ile ilgili görüşlerinin çeşitli demografik değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesidir. Ayrıca ön lisans öğrencileri ile lisans öğrencilerinin etik algılamaları ve görüşleri arasında farklılık olup olmadığının ve farklı bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin etik algılamaları ve görüşleri arasından farklılık olup olmadığının araştırılması çalışmanın diğer amaçları arasında sayılabilir. Literatüre bakıldığında konu ile ilgili benzer çalışmalar yapılmış olmakla birlikte önceki çalışmaların ön lisans öğrencileri üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu çalışmada hem lisans hem de ön lisans öğrencileri örneklem olarak alınmıştır. Bu çalışmanın bulguları ile daha önceki çalışmalarda elde edilen bulgular karşılaştırılarak literatüre katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

2.Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve

Son yıllarda yaşanan muhasebe skandalları ile güncel bir konu haline gelen etik aslında, insanlığın varoluşundan bu yana yaşanmış ahlaki bir durumu simgeler. Yabancı literatürde ve zaman zaman Türkiye’de yaygın olarak kullanılan etik terimi ahlak

teriminin karşılığıdır (Türk, 2004: 1). Yunanca'da gelenek görenek anlamına gelen "ethos" sözcüğünden türetilmiş olan etik genel anlamıyla, toplum huzuru için bireylerin uyması gereken kurallar bütünü ve bu kuralları biçimlendiren değer yargılarını barındıran felsefi değerleri temsil eder (Karacan,2014: 5). Etik, neyin doğru neyin yanlış olduğunu ya da neyin iyi, neyin kötü olduğuna karar vermek için izlenen ilkeler sistemi olarak tanımlanabilir (Ünsal, 2008:2). Etik, ahlaki davranış eylem ve yargıları ilgilendiren bir konu olarak felsefe ve bilimin önemli bir parçası ve sistematik bir çalışma alanı olmuştur (Aydın, 2002: 3).

Meslek etiğini, belirli bir meslek grubuna ilişkin ortaya konmuş ve o meslek mensuplarının uyguladığı ya da uygulamak için zorlandığı kurallar bütünü olarak tanımlamak mümkündür (Daşdan, 2009: 284). Muhasebe meslek etiği ise; meslek mensubu olan kişinin bağımsızlığını, otokontrolünü ve moral dürüstlüğü ifade etmekte olup müşterilere, halka ve diğer uygulamacılara yüksek standartlara oturtulmuş ahlaki davranışlarla hizmet edilmesi demektir (Selimoğlu, 1997,3). Bunu gerçekleştirmek için meslek mensuplarının uzman, yeterli sorumluluğa sahip, güvenilir, doğru ve tarafsız kişiler olması gerekmektedir (Türk,2004: 42).

Muhasebe meslek mensuplarının tarafsızlık, gizlilik, dürüstlük, güvenilirlik ve sorumluluk gibi meslek etiği kurallarına uygun hareket etmesi muhasebe mesleğinde sunulan hizmetin kalitesini artıracak, finansal verilerin doğru ve güvenilir olmasını sağlayacaktır (Alkan, 2015:114).

Ulusal ve uluslararası literatüre bakıldığında muhasebe eğitimi alan öğrencilerin etik algulamaları, etik değerleri ve muhasebe eğitiminde etik eğitiminin önemi ile ilgili çeşitli çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Johnson vd. (2015) Melbourne'da İşletme fakültesi öğrencileri üzerinde yaptıkları anket çalışmasında etik senaryolarla bütünleştirilmiş bağımsız etik eğitimi alan öğrencilerin muhasebe dersleri içinde etik eğitimi alan öğrencilere oranla etik çözümlerinin etik karar alma süreçlerini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır.

Akyatan ve Angay Kutluk (2015), Akdeniz Üniversitesi İşletme ve Maliye Lisans Bölümü öğrencileri üzerine yapmış oldukları araştırmada muhasebe dersini alan öğrencilerin etik karar alma sürecini etkileyen faktörleri incelemişlerdir. Araştırma sonucunda bayanların etik yargılarının erkeklere göre daha yüksek, işletme bölümü öğrencilerinin maliye bölümü öğrencilerine göre daha esnek etik değerlere ve muhasebe etiği dersi almış

öğrencilerin almamış öğrencilere göre daha güçlü etik yargılara sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Alkan (2015), İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi ön lisans öğrencileri üzerine yapmış olduğu çalışmada öğrencilerinin etik algılarını incelemiştir. Araştırma, bayan öğrencilerin etik algı düzeylerinin erkek öğrencilere oranla daha yüksek olduğunu göstermektedir. Öğrenci ailelerinin gelir düzeyi etik algısında önemli farklılığa neden olmaktadır. Gelir düzeyi yükseldikçe etik algısının azalması araştırmanın ilginç sonuçları arasındadır.

Uyar, Kahveci ve Yetkin (2015), Akdeniz Üniversitesi Alanya Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programı öğrencileri üzerine yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin muhasebe meslek etiği algılarını ve meslek etiği dersi alan öğrenciler ile almayanlar arasındaki etik algısı açısından farklılık olup olmadığını incelemiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin muhasebe meslek mensuplarının etik davranışlarıyla ilgili algılarının olumsuz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ağyar, Angay Kutluk ve Cengiz (2012), Akdeniz Üniversitesine bağlı yedi farklı Meslek Yüksekokulunda Muhasebe bölümünde okuyan 741 öğrenci üzerinde yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin sosyo-ekonomik değişkenler ışığında mesleki etiğe bakış açılarını incelemiştir. Araştırma sonucunda muhasebe etiğinin ayrı bir ders olarak müfredata eklenmesi ve muhasebe etiği eğitiminin seminer, toplantı vb. etkinliklerle desteklenmesi öğrenciler tarafından en çok benimsenen fikirler olarak ortaya çıkmıştır. Çeşitli demografik değişkenler arasında cinsiyet değişkeni, meslek etiği ile ilgili yargılarda en çok farklılık gösteren kategori olup meslek etiği konusunda bayan öğrencilerin erkek öğrencilerden daha duyarlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ay ve Güler (2011), Selçuk Üniversitesi Cihanbeyli Meslek Yüksekokulunda muhasebe dersi alan öğrenciler üzerine yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin bazı değişkenlere göre etik değerlerini incelemiştir. Araştırma sonucunda cinsiyet değişkenine göre bayan öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek ahlaki yargı düzeyine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3. Yöntem

Araştırmada birincil kaynaktan veri toplamada sıkça kullanılan anket yöntemi kullanılmıştır. Ankette birinci kısımda demografik özellikler ikinci kısımda muhasebe meslek etiği eğitimi ile ilgili görüşler yer alırken üçüncü kısımda ise muhasebe meslek etiğine bakış açıları incelenmiştir. İkinci kısımda yer alan muhasebe meslek etiğinin ders

olarak incelenmesi ile ilgili ifadeler Ağyar vd. (2012)'nin "Meslek Yüksekokulları Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Sosyo-Ekonomik Değişkenler Işığında Mesleki Etiğe Bakış Açılarının İncelenmesi (Akdeniz Üniversitesi Örneği)" isimli çalışmadan uyarlanmıştır. Üçüncü kısımdaki muhasebe meslek etiğine bakış açısı ile ilgili ifadeler ise Uyar vd. (2015)'nin "Öğrencilerin Muhasebe Meslek Etiği Algısı: ALTSO Meslek Yüksekokulu Örneği" isimli çalışmadan uyarlanmıştır.

Ankete ilişkin güvenilirlik analizinin yapılmasından sonra katılımcıların demografik özelliklerinin dağılım oranları verilmiş ve önermelere verilen yanıtların yorumlanmasında frekans analizi, ortalama, standart sapma, varyans analizi ve scheffe testinden yararlanılmıştır.

Araştırmanın ana kütlesini Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi merkez kampüsünde bulunan Osmaniye Meslek Yüksekokulu (İşletme Programı ve Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı) ön lisans öğrencileri ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (işletme, iktisat, siyaset bilimi ve kamu yönetimi, uluslararası ticaret ve lojistik, yönetim bilişim sistemleri) lisans öğrencileri oluşmaktadır. Araştırma 2015-2016 eğitim öğretim yılının güz döneminde yapılmıştır ve kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada 5'li Likert ölçeğine göre hazırlanan anket formu uygulanarak 372 kişiye ulaşılmış ve sonuçlar SPSS 18 istatistik programı ile analiz edilmiştir.

Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda $\alpha=0.88$ olarak bulunmuştur. Bu değer $0.80 < \alpha=0.88 < 1$ arasında olduğu için kullanılan ölçek Alpha modeline göre yüksek derecede güvenilirdir (Kalaycı, 2006: 405).

4 Araştırmanın Bulguları

Ankete katılan öğrencilerin demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1 : Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular

Cinsiyet	N	%	Sınıfınız	n	%
Bayan	215	57.8	1. Sınıf	130	34.9
Erkek	157	42.2	2. Sınıf	165	44.4
			3. Sınıf	48	12.9
			4. Sınıf	29	7.8
Medeni Durum			Ailenin Geliri		
Evli	8	2.2	1000 TL'den az	73	19.6
Bekâr	364	97.8	1001-1500 TL arası	62	16.7
			1501-2000 TL arası	58	15.6
			2001-2500 TL arası	24	6.5
			2501-3000 TL arası	26	7.0
			3001TL ve üzeri	36	9.7
			Cevapsız	93	25.0
Mezun Olunan Lise			Ailenin Yerleşim Yeri		
Anadolu Lisesi	68	18.3	Büyükşehir	104	28.0
Düz Lise	195	52.4	Şehir Merkezi	112	30.1
Meslek Lisesi	89	23.9	İlçe	94	25.3
Diğer*	20	5.4	Köy- Kasaba	62	16.7
Öğrenim Durumu			Muhasebe Meslek Etiğini Nereden Duydunuz?		
Ön Lisans	64	17.2	Okul	223	59.9
Lisans	295	79.3	Arkadaş	28	7.5
Yüksek Lisans	13	3.5	Basın	8	2.2
			İnternet	12	3.2
			Duymadım	101	27.2

* Açık öğretim liseleri, Fen liseleri, Süper liseler, Çok Programlı Liseler

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine bakıldığında zaman %57,8'inin bayan, %79,3'ünün lisans düzeyinde eğitim aldığı görülmektedir. Ayrıca %52,4 'ünün düz lise mezunu ve yaş ortalamasının 20 olduğu görülmektedir. Öğrencilere çoktan seçmeli olarak sorulan muhasebe meslek etiğini nereden duyduunuz sorusunda ise %59,9'unun okul cevabını verdiği %27,2'sinin ise meslek etiğini daha önce duymadıkları gözlemlenmektedir.

Öğrencilerin muhasebe meslek etiği eğitimi ile ilgili görüşleri tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2: Muhasebe Meslek Etiği Eğitimi ile İlgili Görüşler

Sıra No		n	Ortalama	Standart Sapma
1	Müfredata meslek etiği ile ilgili ders eklenmelidir.	372	3,56	1,30
2	Derslere ilaveten panel, toplantı, seminer ve sempozyumlar düzenlenmelidir.	372	3,84	1,20
3	Meslek odaları ile ortak tanıtım çalışmaları yapılmalıdır.	372	3,88	1,12
4	Meslek etiğine muhasebe dersleri içinde yer verilmesi yeterli olacaktır.	372	2,90	1,20
5	Meslek etiği en iyi işyeri staj uygulamaları ile öğrenilir, ayrıca eğitim vermeye gerek yoktur.	372	2,73	1,29
6	Meslek etiği çalışma hayatına atıldıktan sonra öğrenilir, ayrıca etik eğitimi vermeye gerek yoktur.	372	2,68	1,3

Muhasebe meslek etiği eğitimi ile ilgili görüşler kısmında öğrencilerin, 1, 2 ve 3 no.lu önermelere katılma eğiliminde, 5 ve 6 no.lu önermeler katılmama eğiliminde ve 4 no.lu önerme de daha çok kararsız durumda olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin muhasebe meslek etiğine bakışı ile ilgili soruların cevapları incelendiğinde sırasıyla (3,72) "Etik konusunda eğitici ve öğretici etkinliklere daha fazla yer ve zaman ayrılması gerektiğini düşünüyorum.", (3,70) "Meslek mensuplarına yönelik meslek içi eğitim ve seminerlerin sayısının artırılmasının etik ilkelerine olan bağlılığı arttıracakını düşünüyorum." ve (3,69) "Meslek mensuplarının etik ilkelere bağlılıklarının mesleğe olan güveni ve saygınlığı arttıracakını düşünüyorum." ifadelerinin en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Ortalaması en düşük olanlar ise (2,64) "Meslek mensuplarının mesleki kararları dış etkenlerden etkilenmeden alabildiğini düşünüyorum.", (2,72) "Ülkemizde meslek mensuplarının etik ilkeleri uygulamada yeterli özeni gösterdiğini düşünüyorum." ve (2,77) "Meslek mensuplarının muhasebe ilke ve standartlarını eksiksiz bir şekilde uyguladıklarını düşünüyorum." ifadelerinin yer aldığı gözlemlenmiştir.

4.1. Muhasebe Meslek Etiğine Bakış Açısının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Üniversite öğrencilerinin muhasebe meslek etiğine bakış açılarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan Anova testi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Mesleki Etiğe Bakışları

S.No		Bayan (n=215)	Erkek (n=157)	Anova	
		\bar{x} (S)	\bar{x} (S)	F	Sig
1	Muhasebe meslek mensuplarının meslekleriyle ilgili yenilik ve gelişmelere açık olduklarını düşünüyorum.	3,35 (1,08)	3,12 (1,27)	3,388	,066
2	Meslek mensuplarına yönelik meslek içi eğitim ve seminerlerin sayısının artırılmasının etik ilkelerine olan bağlılığı arttıracığını düşünüyorum.	3,89 (1,19)	3,45 (1,41)	10,803	,001
3	Muhasebe meslek mensuplarının yasal düzenlemelerin yetersiz kaldığı durumlar olsa bile etik ilkelerine bağlılıktan vazgeçmeyeceklerine inanıyorum.	3,13 (0,98)	2,91 (1,13)	4,070	,044
4	Ülkemizde meslek etiği hakkındaki yasal düzenlemelerin eksik ve yetersiz olduğunu düşünüyorum.	3,54 (1,16)	3,28 (1,23)	4,579	,033
5	Meslek mensuplarının mükellefleriyle ilgili bilgileri üçüncü kişilerle paylaşmadığını düşünüyorum.	3,40 (1,09)	3,20 (1,22)	2,745	,098

\bar{x} = Aritmetik Ortalama, S= Standart Sapma

Yapılan analiz sonucunda en fazla farklılık %1 anlamlılık düzeyinde 2 no.lu önermede, %5 anlamlılık düzeyinde 3 ve 4 no.lu önermelerde görülmekte, geriye kalanlar ise %10 anlamlılık düzeyinde farklılık göstermektedir. Genel olarak bakıldığında bayan öğrencilerin erkek öğrencilere göre önermelere daha fazla katılma eğiliminde oldukları görülmektedir.

4.2. Muhasebe Meslek Etiğine Bakış Açısının Öğrenim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Ön lisans düzeyinde eğitim alan öğrenciler ile lisans düzeyinde eğitim alan üniversite öğrencilerinin muhasebe meslek etiğine bakış açıları arasında farklılık olup olmadığının tespiti için yapılan Anova testi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Üniversite Öğrencilerinin Öğrenim Durumuna Göre Mesleki Etiğe Bakışları

S.No		Ön lisans (n=64)	Lisans (n=295)	Anova	
		\bar{x} (S)	\bar{x} (S)	F	Sig
1	Muhasebe meslek mensuplarının yasal düzenlemelerin yetersiz kaldığı durumlar olsa bile etik ilkelerine bağlılıktan vazgeçmeyeceklerine inanıyorum.	3,29 (1,07)	3,01 (1,03)	3,954	,048
2	Mükelleflerin meslek etiğine yeterince saygılı olduklarını düşünüyorum.	3,12 (1,00)	2,86 (1,14)	2,861	,092
3	Meslek mensuplarının mükellefleriyle ilgili bilgileri üçüncü kişilerle paylaşmadığını düşünüyorum.	3,56 (1,20)	3,26 (1,15)	3,468	,063
4	Meslek mensuplarının ilgili tarafları doğru ve yeterli düzeyde bilgilendirdiğini düşünüyorum.	3,37 (1,10)	2,98 (1,14)	6,097	,014

Tablo 4 incelendiğinde 1 ve 4 no.lu önermelerde %5 anlamlılık düzeyine göre farklılık olduğu görülmüştür. 4 no.lu önermeye ön lisans öğrencilerinin daha çok katılma eğilimde olduğu buna karşın lisans öğrencilerinin daha çok kararsız durumda oldukları saptanmıştır.

Ön lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin meslek etiğine bakış açılarının bölümlere göre farklı olup olmadığının tespiti için yapılan Anova testi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Ön lisans Öğrencilerinin bölüme göre incelenmesi

S. No		İşletme Yönetimi (n=22)	Muh. ve Vergi Uyg. (n=42)	Anova	
		\bar{x} (S)	\bar{x} (S)	F	Sig
1	Muhasebe meslek mensuplarının yasal düzenlemelerin yetersiz kaldığı durumlar olsa bile etik ilkelerine bağlılıktan vazgeçmeyeceklerine inanıyorum.	2,95 (1,17)	3,47 (0,99)	3,508	,06 6
2	Meslek mensuplarının mükellefleriyle ilgili bilgileri üçüncü kişilerle paylaşmadığını düşünüyorum.	4,04 (1,13)	3,30 (1,17)	5,776	,01 9
3	Meslek mensuplarının yasal düzenlemelere ve etik ilkelere bağlı kaldığını düşünüyorum.	2,86 (1,28)	3,35 (0,95)	3,018	,08 7
4	Meslek mensuplarının etik ilkelere bağlılıklarının mesleğe olan güveni ve saygınlığı arttıracığını düşünüyorum.	3,22 (1,44)	3,78 (1,02)	3,211	,07 8

Tablo 5 incelendiğinde 2 no.lu önermede %5 anlamlılık düzeyine göre bir farklılık bulunduğu diğer önermelerde ise %10 anlamlılık düzeyine göre farklılık bulunduğu görülmektedir.

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi lisans programlarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin muhasebe meslek etiğine bakış açılarının bölümlere göre farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan Anova testi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir. Tablo incelendiğinde 7, 8, 11 ve 12 no.lu önermelerde %1 anlamlılık düzeyinde, 1, 2, 3, 4 ve 9 no.lu önermelerde % 5 anlamlılık düzeyinde, diğerlerinde ise %10 anlamlılık düzeyinde farklılık olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 6: Lisans Öğrencilerin Meslek Etiğine Bakış Açılarının Bölümlere Göre İncelenmesi

S. No		İşletme (n=148)	İktisat (n=49)	SBKY (n=44)	UTL (n=26)	YBS (n=41)	Anova	
		\bar{x} (S)	\bar{x} (S)	\bar{x} (S)	\bar{x} (S)	\bar{x} (S)	F	Sig
1	Muhasebe meslek mensuplarının yasal düzenlemelerin yetersiz kaldığı durumlar olsa bile etik ilkelerine bağlılıktan vazgeçmeyeceklerine inanıyorum.	3,08 (1,02)	3,14 (0,97)	2,72 (1,26)	3,19 (0,98)	2,65 (0,88)	2,574	,038
2	Meslek mensuplarının mükellefleriyle ilgili bilgileri üçüncü kişilerle paylaşmadığını düşünüyorum.	3,43 (1,05)	3,42 (0,88)	3,02 (1,37)	3,19 (1,09)	2,80 (1,32)	3,327	,011
3	Meslek mensuplarının yasal düzenlemelere ve etik ilkelere bağlı kaldığını düşünüyorum	3,06 (1,16)	3,28 (1,09)	2,75 (1,34)	3,03 (1,07)	2,60 (1,24)	2,413	,049
4	Meslek mensuplarının mükelleflerin istemesi durumunda yasaların uygun gördüğü bilgileri verdiğini düşünüyorum.	3,33 (1,11)	3,40 (0,95)	2,70 (1,28)	2,29 (1,11)	3,09 (1,37)	3,251	,012
5	Meslek mensuplarının kararlarını özgür irade ile verdiklerini düşünüyorum.	3,22 (1,15)	3,02 (1,10)	3,25 (1,14)	2,84 (1,00)	2,68 (1,38)	2,259	,063
6	Meslek ile ilgili etik değerlerin yasalara bağlanmasının kolay olmadığını düşünüyorum.	3,07 (1,21)	3,12 (0,97)	3,06 (1,31)	4,00 (3,79)	2,97 (1,27)	2,110	,079
7	Meslek mensuplarının yasalar çerçevesinde mükelleflerinin haklarını gözettiğini düşünüyorum.	3,37 (1,09)	3,14 (1,06)	2,88 (1,22)	3,15 (1,15)	2,65 (1,23)	4,017	,003
8	Ülkemizde mesleki etik eğitimin yetersiz olduğunu düşünüyorum.	3,65 (1,20)	3,22 (1,15)	3,22 (1,46)	3,96 (1,14)	2,90 (1,46)	4,657	,001
9	Meslek mensuplarının etik ilkelere bağlılıklarının mesleğe	3,87 (1,15)	3,73 (1,07)	3,70 (1,19)	3,69 (1,12)	3,14 (1,33)	3,083	,016

S. No		İşletme (n=148)	İktisat (n=49)	SBKY (n=44)	UTL (n=26)	YBS (n=41)	Anova	
		\bar{x} (S)	\bar{x} (S)	\bar{x} (S)	\bar{x} (S)	\bar{x} (S)	F	Sig
	olan güveni ve saygınlığı arttıracığını düşünüyorum.							
10	Meslek mensuplarının meslek etiği kurallarına uymalarının önemli olduğunu düşünüyorum.	3,75 (1,25)	3,61 (1,07)	3,13 (1,32)	3,69 (1,22)	3,60 (1,33)	2,122	,078
11	Etik konusunda eğitici ve öğretici etkinliklere daha fazla yer ve zaman ayrılması gerektiğini düşünüyorum.	3,97 (1,10)	3,81 (1,07)	3,18 (1,45)	4,00 (0,84)	3,34 (1,52)	5,306	,000
12	Meslek mensuplarına yönelik meslek içi eğitim ve seminerlerin sayısının artırılmasının etik ilkelerine olan bağlılığı arttıracığını düşünüyorum.	3,89 (1,19)	3,79 (1,11)	3,18 (1,58)	3,84 (1,28)	3,63 (1,35)	2,807	,026

SBKY= Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, UTL= Uluslararası Ticaret ve Lojistik, YBS= Yönetim Bilişim Sistemleri

Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için Post Hoc Scheffe testi uygulanmıştır. Test sonuçlarına göre 2, 5, 8 ve 9 no.lu önermelerde işletme öğrencilerinin görüşlerinin, YBS öğrencilerine göre %5 anlamlılık düzeyinde farklı olduğu saptanmıştır. İşletme bölümü öğrencilerinin YBS öğrencilerine göre ilgili önermelere daha yüksek katılma eğiliminde olduğunu söylenebilir. Ayrıca 8 no.lu önermede UTL bölümü öğrencileri ile YBS öğrencilerinin görüşleri arasında %5 anlamlılık düzeyinde farklılık olduğu UTL öğrencilerinin önermeye daha yüksek katılma eğiliminde olduğu görülmektedir. 4, 10, 11 ve 12 no.lu önermelerde İşletme öğrencileri ile SBKY öğrencilerinin görüşleri arasında %5 anlamlılık düzeyinde farklılık olduğu, işletme bölümü öğrencilerinin ilgili önermeye daha fazla katılma eğiliminde olduğu görülmektedir. Gruplar arasındaki farklılığın genellikle işletme bölümü öğrencilerinin diğer bölüm öğrencilerine göre önermelere daha fazla katılma eğiliminde olduğundan kaynaklandığı gözlemlenmektedir. Bu durumun İşletme bölümü öğrencilerinin diğer bölüm öğrencilerine göre daha fazla muhasebe dersi almaları ve muhasebe meslek etiği ile ilgili daha fazla bilgi edinmelerinden kaynaklandığı söylenebilir.

4.3. Muhasebe Meslek Etiğine Bakış Açısının Mezun Olunan Liseye Göre Karşılaştırılması

Üniversite öğrencilerinin muhasebe meslek etiğine bakış açılarının mezun oldukları liseye göre farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan Anova testi sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Üniversite Öğrencilerinin Mezun Oldukları Liseye Göre Mesleki Etiğe Bakışları

S.No		Anadolu Lisesi (n=68)	Düz Lise (n=195)	Meslek Lisesi (n=89)	Anova	
		\bar{x} (S)	\bar{x} (S)	\bar{x} (S)	F	Sig
1	Ülkemizde meslek etiğine yönelik yasal düzenlemelerin eksik ve yetersiz olduğunu düşünüyorum.	3,30 (1,27)	3,63 (1,12)	3,23 (1,22)	4,177	,016
2	Meslek ile ilgili etik değerlerin yasalara bağlanmasının kolay olmadığını düşünüyorum.	3,54 (2,53)	3,03 (1,17)	3,12 (1,185)	2,801	,062
3	Meslek mensuplarının ilgili tarafları doğru ve yeterli düzeyde bilgilendirdiğini düşünüyorum.	2,80 (1,16)	3,04 (1,11)	3,26 (1,15)	3,205	,042

Tablo 7 incelendiğinde öğrencilerin mezun oldukları liseye göre muhasebe meslek etiğine bakış açılarında 1 ve 3 no.lu önermelerde %5 anlamlılık düzeyinde farklılık görülürken 2 no.lu önermede %10 anlamlılık düzeyinde farklılık görülmektedir.

Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için Post Hoc Scheffe testi uygulanmıştır. Test sonuçlarına göre “Ülkemizde meslek etiğine yönelik yasal düzenlemelerin eksik ve yetersiz olduğunu düşünüyorum” önermesinde düz lise mezunlarının meslek lisesi mezunlarına göre görüşlerinde %5 anlamlılık düzeyinde farklılık olduğu düz lise mezunlarının ilgili önermeye daha fazla katılma eğiliminde oldukları görülmektedir. “Meslek ile ilgili etik değerlerin yasalara bağlanmasının kolay olmadığını düşünüyorum” önermesinin Anadolu Lisesi ile düz lise mezunları arasındaki ilişki %10 anlamlılık düzeyinde farklılık göstermektedir. “Meslek mensuplarının ilgili tarafları doğru ve yeterli düzeyde bilgilendirdiğini düşünüyorum.” önermesinde Anadolu

lisesi ile meslek lisesi mezunlarının görüşleri arasındaki %5 anlamlılık düzeyinde farklılık bulunmakta meslek lisesi mezunları ilgili önermeye daha fazla katılma eğilimindedir.

4.4. Muhasebe Meslek Etiğine Bakış Açısının Sınıfa Göre Karşılaştırılması

Öğrencilerin muhasebe meslek etiğine bakış açılarının buldukları sınıfa göre farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan Anova testi sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8:Üniversite Öğrencilerinin Sınıflarına Göre Mesleki Etiğe Bakışları

S.No		1.Sınıf (n=130)	2.Sınıf (n=165)	3 ve 4. Sınıf (n=77)	Anova	
		\bar{x} (S)	\bar{x} (S)	\bar{x} (S)	F	Sig
1	Meslek mensuplarının mükelleflere ait bilgileri üçüncü kişiler ile paylaşmadığını düşünüyorum.	2,92 (1,13)	2,85 (1,21)	3,29 (1,10)	3,988	,019
2	Ülkemizde meslek etiğine yönelik yasal düzenlemelerin eksik ve yetersiz olduğunu düşünüyorum.	3,40 (1,10)	3,32 (1,26)	3,74 (1,18)	3,322	,037
3	Meslek mensuplarının mükelleflerin istemesi durumunda yasaların uygun gördüğü bilgileri verdiğini düşünüyorum.	3,13 (1,10)	3,12 (1,23)	3,46 (1,16)	2,553	,081
4	Meslek mensuplarının meslek etiği kurallarına uymalarının önemli olduğunu düşünüyorum.	3,54 (1,26)	3,47 (1,25)	3,85 (1,18)	2,506	,083
5	Meslek mensuplarına yönelik meslek içi eğitim ve seminerlerin sayısının artırılmasının etik ilkelerine olan bağlılığı arttıracığını düşünüyorum.	3,6154 (1,34904)	3,6364 (1,36637)	4,0260 (1,05099)	2,878	,058

1 ve 2 no.lu önerme %5 anlamlılık düzeyinde farklılık gösterirken geriye kalanlar ise %10 anlamlılık düzeyinde farklılık göstermektedir.

Farklılıkların hangi sınıflar arasında olduğunu ölçmek için uygulanan Post Hoc Scheffe testi sonuçlarına göre “Meslek mensuplarının mükelleflere ait bilgileri üçüncü kişiler ile

paylaşmadığını düşünüyorum” önermesi ve “Ülkemizde meslek etiğine yönelik yasal düzenlemelerin eksik ve yetersiz olduğunu düşünüyorum.” önermesinde 3 ve 4. sınıfların görüşlerinde 2. sınıflara göre %5 anlamlılık düzeyinde farklılık olduğu, 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin ilgili önermelere daha yüksek katılma eğilimi gösterdikleri görülmektedir. Ayrıca “Meslek mensuplarına yönelik meslek içi eğitim ve seminerlerin fazlaştırılmasının etik ilkelerine bağlılığı arttıracaklarını düşünüyorum” önermesi ve “Meslek mensuplarının mükelleflere ait bilgileri üçüncü kişiler ile paylaşmadığını düşünüyorum.” önermesinde 3 ve 4. sınıfların görüşlerinde 1. sınıflara göre %10 anlamlılık düzeyinde farklılık olduğu, ilgili önermelere 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin daha yüksek katılma eğiliminde oldukları görülmektedir.

5. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi merkez kampüsünde bulunan İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile Osmaniye Meslek Yüksekokulunda muhasebe eğitimi verilen programlarda öğrenim gören öğrencilerin muhasebe meslek etiğine bakış açıları çeşitli demografik değişkenler bağlamında incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda üniversite öğrencileri müfredata meslek etiği dersinin eklenmesini ayrıca etik eğitiminin panel, seminer ve sempozyum vb. etkinliklerle desteklenmesini istemektedirler. Bu da bizlere etiğin sadece meslek mensubu olduktan sonra uygulama ile öğrenilebilecek bir durum olmadığını göstermektedir. Analiz sonuçlarına genel olarak bakıldığında etik ilkelere bağlılığın artmasıyla mesleki saygınlığın artacağı düşüncesine ulaşılmıştır. Öğrencilerin, meslek mensuplarının etik davranışlarıyla ilgili olumsuz bir algıya sahip oldukları düşüncesi gözlenmektedir. Etik duyarlılığa bakış açıları öğrencilerin buldukları sınıflara göre kıyaslandığında lisans düzeyinde muhasebe eğitimi alan 3. ve 4. Sınıf öğrencilerinin 1. ve 2. sınıf öğrencilerine göre daha duyarlı oldukları gözlenmiştir. Bu durumun, üst sınıf öğrencilerinin meslek etiği dersi almalarından veya aldıkları muhasebe derslerinde etik konusuna yer verilmesinden kaynaklandığı söylenebilir. Araştırmaya katılan öğrencilerin muhasebe meslek etiği ile ilgili çeşitli yargılarda cinsiyet, mezun oldukları lise, öğrenim gördükleri program açısından anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Bayan öğrencilerin erkek öğrencilere oranla etik algılamaları ve etik ilkelere bağlılık konusunda daha duyarlı olduğu görülmüştür. Bu sonuç daha önce yapılan benzer çalışmalarla paralellik göstermektedir. Ön lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin lisans programı öğrencilerine oranla meslek etiği ile ilgili yargılara büyük ölçüde katıldıkları, lisans programları arasında ise İşletme bölümü öğrencilerinin diğer

bölüm öğrencilerine oranla görüşlerinde anlamlı farklılıkların olduğu gözlenmiştir. Bu durum İşletme Bölümü öğrencilerinin diğer bölümlerdeki öğrencilere kıyasla daha fazla muhasebe dersi alması ve muhasebe etiğinin ilgili dersler içinde öğrencilere aktarılması ile açıklanabilir. Etik eğitimi ile etik yargıların daha fazla gelişeceği ve meslek mensuplarının etik ilkelere bağlılığının daha fazla artacağı çalışmanın diğer sonuçları arasındadır.

Referanslar

- Ağyar, E., Angay Kutluk, F. & Cengiz, E. (2012). Meslek Yüksekokulları Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Sosyo-ekonomik Değişkenler Işığında Mesleki Etiğe Bakış Açılarının İncelenmesi. *Journal of Yaşar University*, 25 (7), 4203-4228.
- Akyatan, A. & Angay Kutluk, F.(2015). Muhasebe Dersi Alan Öğrencilerin Etik Karar Alma Sürecini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma. *Journal Of Accounting, Finance And Auditing Studies*, 1 (4), 42-66.
- Alkan, G. İ. (2015). Muhasebe Eğitiminde Etik: Ön Lisans Öğrencilerinin Etik Algılarına Yönelik Bir Araştırma. *Business and Economics Research Journal*, 6 (2), 113-125.
- Ay, M., Güler, E. (2011). Öğrencilerin Etik Değerleri: Meslek Yüksekokulu Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *III. Ulusal Kurumsal Yönetim, Yolsuzluk, Etik ve Sosyal Sorumluluk Konferansı*, 8-9 Haziran 2011, Nevşehir <http://icongfesr2011.tolgaerdogan.net/documents/national.../UL03.pdf> (Erişim Tarihi, 25.11.2015)
- Aydın Pehlivan, İ. (2002). *Yönetmelik Mesleki ve Örgütsel Etik*, Pegem Yayıncılık, İstanbul, 226 s.
- Daşdan, A. (2009). Etik Eğitiminin Muhasebe Eğitimindeki Yeri ve Önemi: Türkiye Değerlendirmesi. *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, 26 (1), 281-311.
- Jonson, E. P., McGuire, L. M. & O'Neil, D. (2015). Teaching Ethics to Undergraduate Business Students in Australia: Comparison of Integrated and Stand-alone Approaches. *Journal of Business Ethics*, 132, 477-491.
- Kalaycı, Ş. (2006). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 426 s.
- Karacan, S. (2014). *Etik Kavramı ve Muhasebe Etiği*, Umuttepe yayınları, Kocaeli, 202 s.

- Liu, Chunhui; Yao, Lee J. & Hu, Nan. (2012). Improving Ethics Education in Accounting: Lessons from Medicine and Law. *Issues In Accounting Education*, 27 (3), 671-690.
- Selimoğlu, S. K. (1997). Muhasebede Meslek Ahlakı (Etik) Yaklaşımı. *III. Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu*, 30 Nisan - 4 Mayıs 1997, Alanya, Antalya. <http://www.istanbulsmmmmodasi.org.tr/yayinlar.asp?Gid=4&Yid=3> (Erişim Tarihi, 25.01.2016)
- Türk, Z. (2004). *Muhasebe Meslek Ahlakı*, Nobel Kitapevi, Adana, 221 s.
- Uyar, S., Kahveci, A. & Yetkin, M. (2015). Öğrencilerin Muhasebe Meslek Etiği Algısı: ALTSO Meslek Yüksekokulu Örneği. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8 (2), 237-247.
- Ünsal, A. (2008). İşletmelerde Muhasebe Yöneticilerinin Etiksel Karar Süreci. *KMU İİBF Dergisi*, 10 (14), 1-19.
- Williams, J. & Elson, R. J. (2010). The Challenges and Opportunities Of Incorporating Accounting Ethics Into The Accounting Curriculum. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, 13 (1), 105-115.